

Карпатський
національний природний парк

Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України
Карпатський національний природний парк
Інститут екології Карпат НАН України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

«Природно-заповідні території: стан, проблеми та розвиток заради майбутнього»

матеріали міжнародної науково-практичної конференції
присвяченої 45-й річниці створення
Карпатського національного природного парку

ЯРЕМЧЕ - 2025

Голова редакційної колегії: заступник директора з наукової роботи Карпатського національного природного парку к.б.н. Олександр Киселюк.

Відповідальний секретар редакційної колегії: завідувач лісівничо-ботанічної лабораторії Карпатського національного природного парку Оксана Тимчук.

Члени редакційної колегії: провідний науковий співробітник Карпатського національного природного парку, к.геогр.н. Руслан Кравчинський, завідувач лабораторії аналітичного контролю і моніторингу Карпатського національного природного парку, к. техн.н. Марта Корчемлюк.

Природно-заповідні території: стан, проблеми та розвиток заради майбутнього : збірник тез Міжнародної науково-практичної конференції присвяченої 45-й річниці створення Карпатського національного природного парку (м. Яремче, 2–3 липня 2025 року). Карпатський національний природний парк, 2025. 440 с.

Збірник містить тези доповідей учасників Міжнародної науково-практичної конференції «Природно-заповідні території: стан, проблеми та розвиток заради майбутнього». Конференція присвячена 45-й річниці створення Карпатського національного природного парку. Матеріали висвітлюють актуальні результати наукових та прикладних досліджень з широкого спектру питань. Серед них: теорія і практика природоохоронної справи, розвиток туризму та рекреації на територіях природно-заповідного фонду (ПЗФ), наукові дослідження в об'єктах ПЗФ, співпраця територіальних громад з природоохоронними установами, еколого-освітня діяльність, а також вплив військових дій на об'єкти ПЗФ.

Головною метою конференції було визначення та обговорення ролі природно-заповідних територій як ключових елементів екологічної безпеки, збереження біотичного та ландшафтного різноманіття, культурної спадщини та сталого розвитку суспільства.

Матеріали представлено в авторській редакції. Відповідальність за зміст та авторський стиль публікацій, розміщених у збірнику, несуть автори.

Editor-in-Chief: Oleksandr Kyselyuk, PhD in Biology, deputy director for scientific Work, Carpathian National Nature Park responsible secretary of the editorial board: Oksana Tymchuk, head of forestry and botanical laboratory, Carpathian National Nature Park members of the editorial board: Ruslan Kravchynskyi, PhD in Geography, leading research fellow, Carpathian National Nature Park; Marta Korchemlyuk, PhD in Technical Sciences, head of analytical control and monitoring laboratory, Carpathian National Nature Park.

Protected Areas: State, Problems, and Development for the Future: Collection of abstracts of the International scientific and practical conference dedicated to the 45th anniversary of the establishment of the Carpathian National Nature Park (Yaremche, July 2–3, 2025). Carpathian National Nature Park, 2025. 440 p.

This collection contains abstracts of reports from participants of the International Scientific and Practical Conference "Protected Areas: State, Problems, and Development for the Future". The conference is dedicated to the 45th anniversary of the establishment of the Carpathian National Nature Park. The materials highlight current results of scientific and applied research on a wide range of issues. These include: theory and practice of nature conservation, development of tourism and recreation in protected areas, scientific research in protected areas, cooperation of territorial communities with protected area institutions, ecological and educational activities, as well as the impact of military actions on protected areas, among others.

The main goal of the conference was to define and discuss the role of protected areas as key elements of environmental security, conservation of biotic and landscape diversity, cultural heritage, and sustainable societal development.

The materials are presented in the authors' original wording. Authors are responsible for the content and stylistic presentation of their publications included in this collection.

Організаційний комітет конференції

Степан Гошовський, директор Карпатського національного природного парку, голова оргкомітету.

Олександр Киселск, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник, заступник директора з наукової роботи Карпатського НПП.

Володимир Клапчук, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри готельно-ресторанної та курортної справи Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Іван Данилик, доктор біологічних наук, професор, член-кореспондент НАН України, директор Інституту екології Карпат НАН України.

Людмила Архипова, доктор технічних наук, професор кафедри екології ІваноФранківського національного технічного університету нафти і газу.

Мирослава Миленька, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри біології та екології Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Віталій Брусак, кандидат географічних наук, доцент кафедри геоморфології і палеогеографії, завідувач науково-дослідної лабораторії інженерно-географічних, природоохоронних і туристичних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка.

Йосиф Царик, доктор біологічних наук, завідувач кафедри зоології, заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка.

Оксана Тимчук, завідувач лісівничо-ботанічної лабораторії Карпатського НПП.

Марта Корчемлюк, кандидат технічних наук, старша дослідниця, завідувач лабораторії аналітичного контролю і моніторингу Карпатського НПП.

Ярослав Тимчук, завідувач лабораторії географічних досліджень Карпатського НПП.

Руслан Кравчинський, кандидат географічних наук, провідний науковий співробітник вимірювальної лабораторії аналітичного контролю та моніторингу Карпатського НПП.

Роман Лазарович, науковий співробітник лабораторії географічних досліджень Карпатського НПП.

Ярослав Зеленчук, кандидат історичних наук, старший науковий співробітник Карпатського НПП, заступник директора з наукової роботи національного природного парку «Верховинський».

Основні тематичні напрями роботи конференції

1. Об'єкти природно-заповідного фонду в сучасних реаліях: виклики управління та взаємодія з громадами.
2. Наукові основи збереження біорізноманіття, природних об'єктів та моніторинг природних екосистем.
3. Досвід впровадження природоохоронних заходів, рекомендацій та менеджмент-планів: інновації, міжнародний досвід та перспективи об'єктів ПЗФ.
4. Сталий туризм на природоохоронних територіях: оптимізація відносин «охорона природи – рекреація».
5. Роль об'єктів природно-заповідного фонду у формуванні екологічної культури суспільства.
6. Етнографічні особливості життя громад на територіях об'єктів природно-заповідного фонду: історія і сучасність.

ЗМІСТ

Gentle S., Pozdniakova M. Yu., Pozdniakov O. V. Opportunities to strengthen sustainable nature conservation by applying progressive international practices	12
Kaziuka N.P. Digitalization of brand management in the context of sustainable development of the tourism and recreation sector	15
Krivosheyev R.E., Motruk Yu.B., Chumak M.V., Glotov S.V. Materials for the study of rove beetles of the subfamily Pselaphinae (Coleoptera: Staphylinidae) in the Carpathian Nature Park	18
Абрам'юк У. М., Яремін Л. М., Петруняк К. В., Марчук І.В, Федорчук Л. І. Етнографічна складова еколого-освітньої роботи	21
Абрам'юк У. М., Яремін Л. М., Петруняк К. В., Федорчук Л. І. Інноваційні методи в еколого-освітній діяльності Карпатського національного природного парку	26
Арїон О.В. Рекреація та природоохоронні території: актуальні питання управління та досвід європейських країн	31
Архипова Л.М., Савіновська В.І. Роль громад у збереженні природно-заповідного фонду в умовах війни	33
Бахтіарова Л. І., Плющ В.В. Виклики й можливості екологічної освіти в умовах війни	35
Біленчук П.Д. Екологічна культура та освіта як вирішальні чинники забезпечення світової та регіональної екологічної безпеки	40
Близнюк М.М., Гаврилюк Р.Б., Михайленко В.П. Освітній ракурс міжнародного проекту «перехід до екотуризму на природоохоронних територіях через тлумачення спадщини»	44
Бондаренко А.Д, Архипова Л.М. Мінімізація впливу туризму на природні екосистеми в контексті сталого розвитку	49
Брусак В.П., Біланюк В.І. Сучасний стан і перспективи реалізації фізико-географічних досліджень на природно-заповідних територіях	51
Бучко Ж.І., Яромій О.В. Ресурси та можливості розвитку екотуризму в Чернівецькому районі Чернівецької області	56
Васкул Н.М. Рослини червоної книги парку та їх приуроченість до рекреаційних стежок	59
Володимирець В.О., Зубкович І.В. План дій щодо збереження та відновлення популяції соню розкритого (<i>Pulsatilla patens</i> (L.) Mill.) в Нобельському національному природному парку	62
Галущенко С.В., Галущенко Н.М. Осіння міграція водоплавних та навколоводних птахів через територію НПП «Вижницький» у 2023 році	65
Галущенко Н.М., Різниченко З.П. Ренатуралізація тису ягідного (<i>Taxus baccata</i> L.) на території національного природного парку «Вижницький»	70

Гамор Ф. Д. Щодо ролі природоохоронних територій у збереженні біологічного різноманіття Карпат	75
Гищук Р. М. Сталий туризм на природоохоронних територіях як частина екологічної просвіти в діяльності туристичних клубів	79
Глушаниця М.В., Устименко І.П., Крижановська. Кращі практики в рекреаційній діяльності Національного природного парку «Голосіївський» та його роль у формуванні екологічної культури суспільства	83
Година О.О., Прядко О.І., Дацюк В.В., Сотник Л.П. Поширення та вплив дуба червоного на лісові екосистеми НПП «Голосіївський»	87
Горбенко Н.Є., Заячук В.Я., Левчик Н.Я., Геник Я.В., Жмурко С.В., Чемерис І.А., Ключка С.І. Ресурсний потенціал представників роду Молочай (<i>Euphorbia</i> L.) на територіях лісових підприємств України	91
Граб Л. І. Загальна характеристика долини малої річки Славець басейну Михидри на території НПП «Вижницький»	93
Дем'яненко С.О., Геряк Ю.М., Курмаз С.В., Глотов С.В. Сучасний стан вивчення лепідоптерофауни (Insecta: Lepidoptera) НПП «Святі Гори»	98
Дикий І.В., Черепанин Р.М., Коваль Н.П., Шеверя . Попередні результати детерміністичного моніторингу рисі євразійської (<i>Lynx lynx</i>) на території Ужанського НПП	101
Дроздова-Герман Л.О. Етнографічні особливості життя громад на прилеглих територіях національного природного парку «великий луг» до вторгнення військ РФ: історія і сучасність	102
Зеленчук Я.І., Зеленчук І.М. Досвід роботи національного природного парку «Верховинський» та Карпатського національного природного парку щодо збереження гуцульських природних та культурних традицій на українсько-румунському прикордонні в контексті дослідження гуцульських говірок української мови	104
Іванець О.Р. Зоопланктон гідроекосистем природно-заповідного фонду Українського Розточчя та прилеглих теренів: сучасний стан та екологічне значення	111
Качала С.В., Коробейникова Я.С., Побігун О.В., Гринюк В.І. Сталий туризм в умовах воєнного часу: аналіз споживчої активності та потенціал природоохоронних територій Карпатського регіону	117
Кирилів Б.В., Москальчук Н.М. Галицький національний природний парк у системі управління природно-заповідним фондом України: виклики воєнного часу та взаємодія з територіальними громадами	121
Киселюк О.І., Корчемлюк М.В., Тимчук О.В., Тимчук Я.Я. Функціональна роль наукових лабораторій у збереженні природних екосистем та сталому управлінні Карпатським національним природним парком	124
Клапчук В.М., Клапчук О.Н. Оцінка сакральних комплексів Івано-Франківської області (до 2020 р.) для організації туристсько-рекреаційної діяльності	128

Климишин О.С. Довготривалий моніторинг відновлення верхньої межі лісу на території Карпатського НПП	132
Козловець А.В. Застосування методу картування під час вивчення розміщення та чисельності популяцій оставника одеського на території ПНДВ Михайлівське в Природному заповіднику «Сланецький Степ»	137
Козурак А.В., Антосяк Т.М., Волощук М.І. Колекція лікарських деревно-чагарникових рослин на території дендропарку Карпатського біосферного заповідника	141
Коноплицька О. В. Традиції і трансформації побуту поліщуків: матеріальна культура на фоні природного ландшафту Нобельського національного природного парку	148
Копилова Т.В., Порохнява О.Л., Рум'янков Ю.О., Пономаренко В.О., Усольцева О.Г. Ураження <i>Viscum album</i> L. вікових дерев в арборетумі ім. В.В. Пашкевича	153
Коржов В.Л., Часковський О.Г. До питання облаштування раціональної мережі місцевих і галузевих шляхів транспорту гірських територій	157
Коробейникова Я.С., Вівчарук Б.О. Чинники та бар'єри розвитку глемпінгового розміщення туристів в природно-заповідних територіях	162
Корчемлюк М.В., Киселюк О.І., Кравчинський Р.Л., Тимчук О.В. Оцінка екосистемних послуг водно-болотного угіддя «Витоки ріки Прут» Карпатського національного природного парку за методом RAWES	165
Корчемлюк М.В., Лазарович Р.В., Мотрук М.В., Савчук Б.Б. Впровадження системи SMART для покращення управління твердими побутовими відходами на туристичних стежках Карпатського національного природного парку	170
Корчемлюк М.В. Концепція «Природа заради миру»: інтегрований підхід до екологічного та соціального відновлення на прикладі Карпатського національного природного парку»	175
Косило Л.С. Міфологічні уявлення про дерева в етнокультурному контексті Гуцульщини	180
Кузнєцов Р.І. Дослідження старовікових лісів та пралісів з участю сосни кедрової європейської (<i>Pinus cembra</i> L.) на території природного заповідника «Горгани»	184
Куців Л.П. Роль реліктової сосни у підтриманні екологічної безпеки та біорізноманіття заповідної зони Карпатського НПП	188
Лазарович Р.В., Мотрук М.В. Громадянська наука (Citizen Science) як інструмент фенологічного моніторингу в екосистемах Карпатського національного природного парку	191
Леневич О.І., Шпаківська І.М., Пижик І. Порівняльна оцінка природних старовікових лісів та насаджень дуба червоного за мікробіологічною активністю ґрунту	195

Лопушняк В. І., Грицуляк Г.М., Линник Д. Біорізноманіття як основа екологічної стабільності природних територій	197
Марчук Г.В., Різниченко З.П. Природний, культурний, науковий, еколого-освітній та рекреаційний потенціал національного природного парку «Вижницький» : реалізація та перспективи	199
Ляшенко Є.К. План дій щодо збереження рідкісного виду Бражника дубового (Lepidoptera, Sphingidae) у Карпатському біосферному заповіднику	205
Марців М.В., Дикий І.В., Шидловський І.В., Царик Й.В. Роль Карпатського національного природного парку у навчальних практиках студентів-біологів	208
Мацап'як Л. Ф. Поширення типів природних середовищ на території національного природного парку «Верховинський»	213
Микитюк І.В., вчитель біології, Вискюк Тетяна, учениця 11-Б класу, Іванюк Тарас, учень 11-Б класу, Гринюк Ігор, учень 11-Б класу Проект відновлення цінних високогірних лучних екосистем шляхом ведення показового органічного полонинського господарства в Карпатах	216
Миленька М.М., Цепенда І.Є., Різничук Н.І., Наливайчук А.М. Екологічні напрямки розвитку Міжнародного Наукового Центру “Обсерваторія”	221
Москаленко Ю. О., Ніточко М. І., Плющ С. О. Моніторинг стану екосистем Чорноморського біосферного заповідника дистанційними методами в умовах окупації	225
Москалюк Б.І., Мелеш Є.А. Щодо видавничої діяльності Карпатського біосферного заповідника	230
Мотрук М.В., Кравчинський Р.Л. Довгострокове прогнозування змін фенологічних фаз деревних порід в умовах помірного кліматичного поясу Карпатського НПП	234
Назарук В. Ю., Архипова Л. М. Дослідження кліматичних змін та їх потенційний вплив на природні екосистеми	239
Насадюк П.П., Мамчур З.І., Тимчук О.В. Big data як інструмент природоохоронного моніторингу: приклад Карпатського національного природного парку	242
Науменко Л.М. Соціальні мережі як аспект еколого-просвітницької діяльності Мезинського національного природного парку	247
Нірода Т.М., Дербак М.Ю., Тюх Ю.Ю. Види рослин у флорі НПП «Синевир», що мають особливий охоронний статус	249
Носирєв О.О. Екологічний туризм у забезпеченні сталого розвитку територій та формуванні екологічної культури суспільства	256
Носирєв О.О., Якименко-Терещенко Н.В. Сталий розвиток туризму та рекреації на природоохоронних територіях	260
Обіход Т.В., Біленчук П.Д. Застосування оптимізаційних моделей для аналізу стану екосистем ПЗФ	264
Панчук М. М., Том'юк А. В., Тороус О. Б. Стан та перспективи	268

розвитку рекреаційної діяльності Карпатського національного природного парку	
Парпан Т.В., Пелюх О.Р., Кириленко, Я.О., Гудима В.М. Оцінка економічної вартості екосистемних послуг рекреаційно-оздоровчих лісів з використанням методу витрат на подорожі	272
Патрушева Л.І., Драбинюк Г.В., Бугай Л.В. Моніторинг змін степової рослинності в природному заповіднику "Єланецький степ" з використанням ГІС	277
Піпаш Л.І., Папарига П.С., к.г.н., Андрійчук Н.Ф., Веклюк А.В. Динаміка гідрохімічних параметрів води в річці Богдан	279
Пітух І.М. Природа для всіх: роль установ природно-заповідного фонду в екологічній освіті дітей з інвалідністю	284
Побігун С. А., Обельницька Х. В., Макаренко А. Л. Взаємовплив соціальної відповідальності туристичного бізнесу та природно-заповідних територій	286
Покинйчереда В.Ф., Беркела Ю.Ю., Губко В.М., Покинйчереда В.В. Розширення території Карпатського біосферного заповідника – черговий крок до стандартів Євросоюзу щодо природоохоронних територій	290
Приймачук С.І., Курмаз С. В. Моніторинг природних екосистем на прифронтових територіях: виклики, методи, перспективи	295
Приходько М.М., Приходько Н.Ф. Проблеми рекреаційного лісокористування в Україні та участь зацікавлених сторін в управлінні лісами	299
Решітник А.Р., Архипова Л.М. Перспективи використання ІІІ технологій для збереження біорізноманіття	302
Решетняк Є. Д., Архипова Л.М. Вплив війни на об'єкти природно-заповідного фонду	305
Рибак М. П., Йонаш І. Д., Покинйчереда В.Ф. Основні проблемні питання функціонування Карпатського біосферного заповідника і шляхи їх вирішення	308
Роман Є.Г. Шодо моніторингу та вивчення тваринного світу у об'єктах природно-заповідного фонду України	312
Сидоренко В.А., Четверик А.М. Особливості природоохоронної діяльності Мезинського національного природного парку	317
Сіщук М.М., Кацуляк Ю.Д., Стамбульська У.Я. Сосна Веймутова (<i>Pinus strobus</i> L.) перспективна глицева порода в лісових культурах Карпатського регіону	320
Сошнікова Л. М. Гармонізація туризму і охорони природи в НПП «Кармелюкове Поділля»: шляхи сталого розвитку	325
Стефанюк В.Ю. Хижі птахи Карпатського національного парку: біорізноманіття, екологія та охорона	329
Стефанюк Х.Б. Поширення наземних молюсків на території Карпатського національного природного парку	331

Сухарюк Д.Д., Томашук А.М. Поширення, видовий склад, структура та природність гірськососнових лісів Карпатського біосферного заповідника	337
Талашок Ю.Ю., Побігун О.В. Особливості екскурсійного супроводу на екостежках для людей з особливими потребами	341
Тимчук О.В., Лазарович Р.В., Марчук І.В. Лучні екосистеми Карпатського НПП: стан, роль у збереженні біорізноманіття та напрями охорони	346
Тимчук О.В., Новак В.А., Белей Л.М. Концепція оптимізації управління лучними екосистемами Карпатського національного природного парку	351
Тимчук Я.Я., Тимчук В.Я. Морфометричний аналіз рельєфу Карпатського національного природного парку та прилеглих територій на основі цифрової моделі	355
Тимчук Я.Я., Тимчук В.Я. Оцінка ландшафтного різноманіття території Карпатського НПП та територій, що пропонується до розширення	358
Тімошенков В.А., Тімошенкова В.В., Бронсков О.І. Роль природних заповідників у збереженні популяцій рідкісних видів змій (на прикладі Трьохізбенського степу)	364
Устименко П. М., Попович С. Ю., Дацюк В.В. Підвищення екоємності полезахисних лісосмуг у контексті збереження біорізноманіття	369
Хром'ячук Н.Я. Полонинське господарство як жива етнокультурна спадщина Карпат (на прикладі Карпатського національного природного парку)	374
Царик Й. В. Деякі міркування щодо стратегії функціонування КНПП на майбутнє 45 років	379
Черепанин Р.М., Зеленчук Я.І., Андрійків Б.М. Моніторинг конфліктів між людьми та дикою природою в Українських Карпатах — основа сталого природокористування та економічного розвитку місцевих громад	380
Чернявська Х. І., Марусик А. М., Павлюк А. В. Важливість оцінки екосистемних послуг для територій національних природних парків	384
Чернявський М.В. Концепція і стратегія наближеного до природи лісівництва в Україні	386
Чернявський М.В., Погрібний О.О., Лосюк В.П. Реакція населення на проблеми незаконної заготівлі деревини у Карпатському регіоні України	391
Чіков І.В. Насіннева продуктивність <i>Carex strigose</i> Huds. в умовах ex situ в Правобережному Лісостепу України	397
Шамро Н.Р. Освітній і науковий потенціал НПП «Північне Поділля» у формуванні екологічних цінностей	401
Шиндер О.І., Коломійчук В.П., Кругляк Ю.М., Когут Е.І ³ , Шевера М.В. Флористичне різноманіття паркових насаджень у с. Велика	403

Бакта (Закарпатська область)	
Шишка М.М. Туристично-рекреаційна діяльність на природоохоронних територіях НПП «Північне Поділля» у формі тематичних мандрівок	407
Шпарик Ю.С. Перспективи наукових досліджень на природно-заповідних територіях з використанням сучасних інформаційних технологій та обладнання	411
Шукель І. В., Шпільчак М. Б., Чернявський М. В., Левусь Т. М, Жмурко С. В., Фітак М. М. Дендрарій та науково- дослідний розсадник в системі еколого-просвітницької діяльності Карпатського національного природного парку	416
Шуткевич А. В. Екологічна просвіта через традиції: роль національного природного парку «Кармелюкове Поділля» у збереженні культурної спадщини	421
Яворська А.М., Паньків З.П., Леневиц О.І. Мікробіологічна активність ініціальних ґрунтів (Верховинсько-Вододільний хребет, Українські Карпати)	426
Ярема Ю.М., Нанинець М.В., Субота Г.М., Бобик Т.М. Раритетні природні комплекси та об'єкти, які включені до заповідної зони Національного природного парку «Синевир»	430
Яцентюк А.О., Лящук І.Я., Клетьонкін В.Г., Штогун А.О., Станчак О.А., Глотов С.В., Геряк Ю.М. Попередні результати вивчення лепідоптерофауни (Insecta: Lepidoptera) НПП «Кременецькі гори»	434

Необхідною умовою повноцінної організації всього комплексу наукових досліджень у заповідниках і національних парках є проведення комплексних інвентаризаційних робіт, і зокрема картографічної інвентаризації. Її кінцевими результатом є набір великомасштабних (1:10 000 – 1:25 000) геокомпонентних і геокомплексних карт загальнонаукового змісту.

Серія геокомпонентних і геокомплексних карт є базою для організації моніторингу геосистем заповідників і НПП та фонового екологічного моніторингу, а у перспективі повинні стати основою для розробки комплексних і спеціалізованих ГІС для оптимізації функціонування природно-заповідних установ. Реалізація комплексу фізико-географічних досліджень на природно-заповідних територіях не можлива з однієї сторони без наявності фахових спеціалістів-географів у складі таких відділів наукових установах, як науковий, еколого-освітній та рекреаційний, а з іншого – без цільової підготовки на географічних факультетах вищих навчальних закладів фахівців зі знаннями основ та специфіки функціонування заповідників і національних парків України і світу.

Список використаних джерел

1. Андриенко Т.Л. Плюта Е.И., Прядко Г.Н. Социально-экологическая значимость природно-заповедных территорий Украины. Київ: Наукова думка, 1991. 154 с.
2. Брусак В.П. Географічні аспекти оптимізації функціонування заповідників (на прикладі природного заповідника “Розточчя” і Карпатського біосферного заповідника) : автореф. дис. ... канд. геогр. наук : 11.00.11 “Конструктивна географія і раціональне використання природних ресурсів”. Львів, 1997. – 20 с.
3. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій : методологія і структура // Вісник Львів. ун-ту. Сер. геогр. 2006. Вип. 33. С.31–42.
4. Брусак В. Географічні дослідження природно-заповідних територій: структура, сучасний стан і перспективи реалізації // Фізична географія і геоморфологія, 2017. Вип.2 (86). С. 25-35.

УДК 338.48

РЕСУРСИ ТА МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЕКОТУРИЗМУ В ЧЕРНІВЕЦЬКОМУ РАЙОНІ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Бучко Ж.І., Яромій О.В.

*Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича,
м. Чернівці, Україна*

Buchko Z.I., Yaromii O.V. Resources and opportunities for ecotourism development in Chernivtsi district of Chernivtsi region. The resource base for organizing ecotourism in the Chernivtsi district of the Chernivtsi region was studied. Opportunities and ecotourism routes were analyzed with a description of their

geographical distribution and operating facilities. Problems and shortcomings of organizing ecotourism activities in the region have been identified.

Екотуризм, як особлива форма туристичної діяльності, спрямований на організацію подорожей до природних територій з мінімальним негативним впливом на довкілля і максимальним сприянням його охороні, є важливою складовою сталого розвитку туристичної галузі Чернівецького району, потенціал якого для реалізації екотуризму базується на різноманітті його природних, культурних та історичних ресурсів. Район розташований у мальовничому природному середовищі, що включає гірські ландшафти, передгірні височини, лісові масиви, річки та озера. Це створює унікальні можливості для розвитку екологічного туризму та інших форм активного відпочинку.

Основою для розвитку екотуризму в регіоні є території та об'єкти природно-заповідного фонду, який включає один регіональний ландшафтний парк (Чернівецький), 30 заповідних урочищ, 7 заказників загальнодержавного значення, 23 заказники місцевого значення, 5 пам'яток природи загальнодержавного значення, 87 пам'яток природи місцевого значення, ботанічний сад загальнодержавного значення (Чернівецький), 2 дендрологічні парки загальнодержавного значення, 2 дендрологічні парки місцевого значення, 30 парків-пам'яток садово-паркового мистецтва місцевого значення [2, 3, 4].

Найбільш значущі об'єкти для екотуризму в регіоні:

1. Хотинська височина з найвищою вершиною рівнинної частини території України (Берда, 515 м).
2. Чернівецька височина з ландшафтним заказником загальнодержавного значення Цецино поблизу м. Чернівці.
3. Ботанічний сад Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича;
4. Деякі лісові масиви, що мають статус заповідних урочищ.

Об'єкти природно-заповідного фонду Чернівецького району є важливою складовою туристично-рекреаційного потенціалу регіону, а їхнє різноманіття та рівень заповідності створюють умови для розвитку екологічного та пізнавального туризму, а також формують основу для підвищення конкурентоспроможності туристичного продукту.

Екотуризм у Чернівецькому районі сприяє не лише популяризації природних ресурсів серед відвідувачів, але й їх збереженню шляхом підвищення екологічної свідомості туристів та місцевих жителів. Організовані екскурсії природними територіями з дотриманням встановлених правил відвідування, розвиток програм «залишай лише сліди» та участь туристів у природоохоронних акціях (прибирання територій, догляд за рекреаційними зонами) зменшують антропогенне навантаження на довкілля. Екотуризм також сприяє залученню додаткових коштів для фінансування охорони природи за рахунок екологічних зборів та плати за вхід до заповідних територій.

Найбільш перспективними маршрутами екотуризму в Чернівецькому районі є піші, велосипедні та водні стежки у прибережних зонах річок Прут і

Дністер, лісові стежки у Сторожинецькій, Глибоцькій та Чудейській громадах (табл. 1).

Таблиця 1

Основні екологічні маршрути Чернівецького району

Назва маршруту	Тип маршруту	Основні принади
Екостежка вздовж Дністра (Хрещатик – Репужинці – Вікно)	Піший маршрут	Каньйоноподібні береги Дністра, ландшафти, спостереження за птахами
Лісові прогулянки поблизу Чудея	Піший маршрут	Лісові масиви, різноманіття флори і фауни
Веломаршрут долиною Пруту	Велосипедний маршрут	Річка Прут, сільські краєвиди, етнічні села
Сплав Дністром (Чернівецький район)	Водний маршрут	Пейзажі річки Дністер, риболовля, спостереження за природою
Прогулянковий маршрут через Красноільський ліс	Піший маршрут	Ліси, гриби та ягоди, можливість організації екскурсій

Популярність цих маршрутів зростає завдяки красі ландшафтів, можливості спостерігати дику природу та екологічно чистим умовам відпочинку.

Розвиток екотуризму активно підтримується співпрацею з природоохоронними організаціями, такими як Департамент екології та природних ресурсів Чернівецької ОВА, громадськими екологічними організаціями («Зелений світ Буковини», «Чернівецька обласна організація Всеукраїнської екологічної Ліги» тощо), а також працівниками об'єктів природно-заповідного фонду. Спільні проєкти охоплюють створення і маркування екологічних стежок, організацію освітніх екскурсій для школярів і студентів, проведення екологічних акцій («День Дністра», «Зробимо Україну чистою» тощо).

Крім того, у співпраці з природоохоронцями здійснюється просвітницька робота серед туристів щодо правил поведінки на заповідних територіях. Ці об'єкти є природною базою для розвитку екотуризму і водночас вимагають дбайливого ставлення та контролю за рекреаційним навантаженням [1].

Нині сьогодні існує чимало проблем, які сповільнюють розвиток екотуристичної діяльності в Чернівецькому районі, незважаючи на великий ресурсний потенціал. Перш ніж збільшувати кількість туристичних підприємств та приватних осіб, зайнятих у сфері екотуризму, необхідно не тільки вдосконалити пропозицію екотуристських послуг, але й разом з тим популяризувати нові об'єкти за допомогою реклами. Також в екскурсіях екологічного спрямування необхідно збільшити частку виховного процесу, що забезпечить менші фінансові витрати на відновлення і охорону природних об'єктів та територій. Розроблення екологічних стежок та маршрутів по маловідомих місцевостях району згодом призведе до популяризації нових,

раніше невідомих людям об'єктів природи та, відповідно, до збільшення площі природно-заповідного фонду району, що в свою чергу позитивно вплине на охорону окремих видів флори та фауни, що занесені до Червоної Книги України, або мають можливість потрапити туди через недбайливе ставлення людини до природних територій, які не підлягають охороні.

Екологічні стежки та маршрути за останні десятиліття набули широкого розповсюдження, однак, на жаль, переважно на територіях природно-заповідного фонду. Це, на нашу думку, гальмує створення нових об'єктів ПЗФ, зокрема, в Чернівецькій області. Адже на території регіону є ще безліч цікавих та цінних природних територій та об'єктів, яким можна було б надати статус заповідних територій, але через їх недостатню розрекламованість, вони не тільки не відвідуються еко туристами, але й не підлягають охороні.

Таким чином, еко туризм у Чернівецькому районі поєднує можливість активного пізнання природного середовища із збереженням унікальної біоти і ландшафтів, сприяючи сталому розвитку туризму в регіоні.

Список використаних джерел

1. *Географічні аспекти розвитку туризму на прикладі України та Польщі: Монографія / [Явкін В.Г., Руденко В.П., Андрійчук В.М., Король О.Д. та ін.]: за ред. В.Г. Явкіна. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 344 с.*
2. *Природно-заповідний фонд Чернівецької області в розрізі територіальних громад. - URL: <https://pzf.land.kiev.ua/pzf-obl-24.html>*
3. *Розробка картографічних моделей природно-заповідного фонду Чернівецької області: колективна монографія / К.В. Дарчук, А.А. Мельник, М.Д. Заячук, О. Г. Заячук, М.В. Білоконь. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2024. – 272 с.*
4. *Web-атлас ПЗФ Чернівецького району. - URL: <https://geomapgis.chnu.edu.ua/naukova-diialnist/ndr-43700-web-atlas-pzf-chernivetskoho-r-nu/>*

УДК 502.4

РОСЛИНИ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ ПАРКУ ТА ЇХ ПРИУРОЧЕНІСТЬ ДО РЕКРЕАЦІЙНИХ СТЕЖОК

Васкул Н.М.

Карпатський національний природний парк, м. Яремче, Україна

Флора Карпатського національного природного парку нараховує 1105 видів вищих судинних рослин. Для їх збереження пропонується комплекс заходів по оптимізації охоронного режиму в Карпатському національному природному парку.

Vaskul N.M. Red Book plants of the park and their location on recreational trails. The flora number of is 1105 Carpathian National Nature Park, Which are included in the Red Data Book of Ukraine 80. For their saving the complex of

**МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ,
присвячена 45-й річниці створення
Карпатського національного природного парку
«Природно-заповідні території:
стан, проблеми та розвиток заради майбутнього»**

2 - 3 липня 2025 року, м. Яремче

Тези друкуються в авторській редакції з мінімальними технічними правками. Автори несуть відповідальність за дотримання вимог академічної доброчесності, зміст і достовірність представлених матеріалів.

Карпатський національний природний парк
вул. Василя Стуса, 6, м. Яремче, Надвірнянський район,
Івано-Франківська обл., Україна, 78500,
e-mail: cnnp@meta.ua, сайт: <https://karpatskyi-park.in.ua>

Формат видання 210x297мм.
Формат паперу і частка аркуша 297x210/2.
Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman. Друк цифровий.
Ум. друк. арк. 44. Зам. Д7637/25
Віддруковано з оригіналів автора.
Підписано до друку 27.06.2025

Друкарня «Фоліант»
м. Івано-Франківськ
www.foliant.if.ua
e-mail: foliant.drukarnja@gmail.com
Відділ оперативного друку тел.: +38 099 380 05 60 (Viber)
Відділ офсетного друку +38 067 248 10 41 (Viber)
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ІФ № 24 від 20.07.2004